

ŚWIAT 2025. GLOBALNE TRENDY WEDŁUG AMERYKAŃSKIEGO WYWIADU

Sławomir
Moćkun

WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA W USA ZMUSZAJĄ JE DO WYCOFANIA SIĘ Z ROLI GLOBALNEGO PRZYWÓDCY. ZMAGAJĄCE SIĘ Z KRYZYSEM WYWOŁANYM PROBLEMAMI DEMOGRAFICZNYMI PAŃSTWA EUROPEJSKIE NIE BĘDĄ W STANIE PRZEJĄĆ ICH ROLI. POLITYKA OBRONNA NASTAWIONA NA DZIAŁANIA DEFENSYWNE DOPROWADZI DO SPADKU MOŻLIWOŚCI EKSPEDYCYJNYCH WOJSKA. TO JEDEN ZE SCENARIUSZY PRZYSZŁOŚCI WG AMERYKAŃSKIEJ RADY WYWIADU NARODOWEGO.

Raport *Globalne Trendy 2025. Świat przekształcony (Global Trends 2025. A Transformed World)* opracowany przez Radę Wywiadu Narodowego¹ jest kolejną długoterminową analizą zawierającą przewidywania służb wywiadu USA co do przyszłości świata w 2025 roku². Dodatkowo, przygotowano

1) Rada Wywiadu Narodowego (*National Intelligence Council, NIC*), jest centrum średnio i długoterminowych strategicznych prognoz i analiz amerykańskiej Wspólnoty Wywiadowczej. Powstała w 1979 roku NIC swoimi radami opracowaniami wspiera Dyrektora Wywiadu Narodowego. Rada w swojej działalności w dużym stopniu opiera się na ekspertyzach naukowców oraz autorytetów

cztery warsztatowe opracowania odnoszące się bezpośrednio do zagadnień związanych z bezpieczeństwem globalnym w 2025 roku³. Podobne opracowania, odnośnie przyszłych wyzwań, przygotował Departament Obrony Stanów Zjednoczonych⁴.

Jak sugerują autorzy raportu, obecny system międzynarodowy nie jest przygotowany na problemy wynikające z zagadnień takich jak: bezpieczeństwo energetyczne, zmiany klimatyczne oraz proliferacja BMR, co powoduje, że w ciągu najbliższych 15 lat możemy spodziewać się realizacji niespodziewanych scenariuszy.

Do kluczowych czynników mogących mieć wpływ na środowisko bezpieczeństwa w 2025 roku należą przede wszystkim zmiany geopolityczne, nowe możliwości militarne i technologiczne, dostępność surowców naturalnych oraz zmiany demograficzne.

KRAJOBRAZ ŚWIATA W 2025 ROKU – KLUCZOWE PYTANIA

Jak wynika z analizy, system światowy w 2025 roku będzie w znacznym stopniu różnił się od obecnego, który został ukształto-

z prywatnego sektora. Do najbardziej znanych opracowań NIC oprócz *Global Briefings* należą Narodowe Oceny Wywiadowcze (*National Intelligence Estimates*). Przewodniczącym NIC od 2008 roku jest Peter Lavoy.

2) NIC, począwszy od 1997 roku, co cztery wyborcze lata (według cyklu wyborów prezydenckich) przygotowuje analizę zwaną *Global Briefing*. Amerykański wywiad przewiduje w niej, jak będzie wyglądał świat w okresie kolejnych piętnastu lat. Dokument przekazywany jest prezydentowi-elektowi w celu uwzględnienia w działaniach nowej administracji wyzwań przyszłości.

3) Są to: *The Security Environment of 2025: Workshop Report*, Long Term Strategy Group (dalej: LTSG), marzec 2008 roku; *The Character of Conflict in 2025: Workshop Report*, LTSG, kwiecień 2008 roku; *Regional Conflict in 2025: Workshop Report*, LTSG, maj 2008 roku, *National Intelligence Council's Long Range Analysis Unit. 2025 Security Environment: Final Report*, LTSG, czerwiec 2008 roku.

4) *Joint Operating Environment – Trends and Challenges for the Future Joint Force Through 2030*, US Department of Defense, grudzień 2007 roku. Por. *The DCDC Global Strategic Trends Program 2007-2036*, The Development Concepts and Doctrine Centre, Ministry of Defense, United Kingdom, styczeń 2007 roku.

wany po upadku Związku Radzieckiego. Głównymi czynnikami zmian będą: rozwój „wschodzących” państw, globalizacja gospodarki, transfer bogactwa i siły gospodarczej z Zachodu na Wschód oraz rosnący wpływ podmiotów niepaństwowych. Według przewi-

dywań, do 2025 roku powstanie globalny wielobiegunowy system z niszami wpływów narodowych. Amerykański wywiad w swojej analizie wyodrębnił następujące obszary problemowe i wynikające z nich konsekwencje:

<i>Kluczowe obszary problemowe</i>	<i>Potencjalne konsekwencje</i>
Czy przejście z energii opartej na gazie i ropy, wsparte przez możliwości lepszego przechowywania energii, produkcji biopaliw i czystym węglu, dokona się do 2025 roku?	Utrzymanie wysokich cen ropy i gazu spowoduje wzrost sił głównych eksporterów takich jak Rosja i Iran, z potencjalnym dochodem narodowym brutto Rosji na poziomie Wielkiej Brytanii i Francji. Podtrzymanie spadku cen, prawdopodobnie wzmocnione przez zasadnicze przejście na nowe źródła energii, może pociągnąć za sobą długoterminowy upadek dla producentów jako globalnych i regionalnych graczy.
W jakim tempie postępować będą zmiany klimatyczne, jakich obszarów będą szczególnie dotyczyć i jakie będą ich widoczne efekty?	Przewiduje się, że zmiany klimatyczne powiększą niedostatki niektórych zasobów, głównie wody. Największy negatywny wpływ będą miały na Afrykę

	Subsaharyjską. Prognozowane ocieplenie klimatu o 2°C do 2025 roku może wywołać pozytywne efekty dla Rosji i Kanady.
Czy nastąpi powrót merkantylizmu i zmaleje globalny rynek?	Wzrost tendencji nacjonalistycznych w kwestii zasobów spowoduje ryzyko siłowych konfrontacji.
Czy w Chinach i Rosji pojawią się dążenia w kierunku demokracji?	Z powodu braku dywersyfikacji gospodarczej, pluralizm polityczny wydaje się mniej prawdopodobny w Rosji. Rosnąca w siłę klasa średnia w Chinach zwiększa szanse liberalizacji politycznej oraz potencjalnego wzrostu nacjonalizmu.
Czy regionalne obawy o uzbrojenie atomowe Iranu spowodują wyścig zbrojeń i zwiększą militaryzację?	Epizodyczne, słabo natężone konflikty i akty terrorystyczne mogą prowadzić do niezamierzonej eskalacji i rozprzestrzenienia konfliktu. Atomowy Iran spowoduje wzrost wyścigu zbrojeń w regionie.
Czy tzw. Wielki Bliski Wschód ⁵ stanie się bardziej stabilny, zwłaszcza w przypadku ustabil-	Większość scenariuszy przewiduje kontynuację konfliktów w tym regionie. Ożywienie gos-

<p>zowania Iraku i pokojowego rozwiązania konfliktu arabsko-palestyńskiego?</p>	<p>podarcze, bogatszy Irak, rozwiązanie konfliktu izraelsko-palestyńskiego mogą spowodować stabilizację regionu zmagającego się z wzmocnionym Iranem i odejściem od ropy i gazu.</p>
<p>Czy Europa i Japonia przeżyją ciężką ekonomiczną i społeczną wyzwanie spowodowane niekorzystną demografią?</p>	<p>Pomyślna integracja mniejszości muzułmańskiej w Europie może powiększyć wielkość sił produkcyjnych i zapobiec kryzysom społecznym. Niedostateczne starania Europy i Japonii aby złagodzić skutki wyzwań demograficznych mogą doprowadzić do długoterminowego załamania.</p>
<p>Czy współpraca światowych potęg z multilateralnymi instytucjami w celu adaptacji ich struktury i kompetencji do zmieniającego się krajobrazu geopolitycznego przyniesie efekty?</p>	<p>Wschodzące potęgi pokazują ambiwalentny stosunek do instytucji takich jak ONZ i MFW, ale może to ulec zmianie wraz ze wzrostem znaczenia na światowej scenie. Azjatycka integracja może prowadzić do wzrostu siły instytucji regionalnych. NATO musi zmierzyć się z trudnymi wyzwaniami przewyższającymi</p>

5) Rozciąga się od Synaju po zachodnią granicę Chin.

	malejące możliwości militarne Europy. Osłabną także tradycyjne sojusze.
--	---

TRENDY DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNE

Z dużym prawdopodobieństwem możemy wysnuwać wnioski płynące ze zmian demograficznych. **W 2025 roku ludność świata wzrośnie o 1,2 miliarda.** Autorzy raportu stwierdzają także iż z ok. 1 miliarda młodych mężczyzn w wieku poborowym w 2020 roku, 300 milionów będzie muzułmanami, a jedynie 90 milionów pochodzić będzie z Europy i Ameryki Północnej.

Demografowie oceniają, że w interesującym nas okresie **Chiny** liczyć będą 1,4 mld mieszkańców, a przy zachowaniu obecnych trendów pod tym względem przewyższyć je mogą **Indie**. Zaznaczyć przy tym należy fakt istniejących już teraz problemów społecznych, wynikających z dotychczasowej polityki demograficznej Chin⁶ oraz Indii⁷.

Według przewidywań, w 2025 roku liczba ludności Rosji zmniejszy się do ok. 130 milionów i będzie dalej spadać⁸. Znacząco

6) Jedna z hipotez zakłada, że Chiny „zestarzeją się”, nim się wzbogacą. Trudny do przewidzenia na przyszłość Państwa Środka jest wpływ negatywnych czynników, takich jak: problemy demograficzne (za kilka lat proporcje pomiędzy byłymi żołnierzami a ilością kobiet mogą stać się powodem poważnych napięć), korupcja, niewydolna gospodarka państwowa, uwłaszczanie się członków partii komunistycznej, dążenie do autonomii mniejszości etnicznych, czy też degradacja środowiska. Chiny mają także długą tradycję rewolt wobec nieefektywnych rządów.

7) Indie borykać się będą ze słabością wiejskiej edukacji, nieefektywnego prawa pracy, słabą infrastrukturą, problemami etnicznymi itd.

wzrośnie wielkość mniejszości narodowych (m.in. chińska, tatarska). Przewiduje się, że w 2030 roku co piąty Rosjanin będzie muzułmaninem. Spowoduje to dalszy wzrost napięć społecznych. Rosyjska armia odczuje także znaczny spadek młodzieży w wieku poborowym.

Największy odsetek młodych mieszkańców posiadać będą państwa z tzw. „łuku niestabilności”⁹. W połączeniu ze słabymi instytucjami państwa, bezrobociem i brakiem perspektyw, to właśnie młodzi mieszkańcy państw Afryki Subsaharyjskiej, Bliskiego Wschodu oraz Afganistanu i Pakistanu stanowią będą najłatwiejszy cel rekrutacji przez radykalne ruchy religijne i ugrupowania terrorystyczne. Spadek wskaźnika urodzin w Iranie poniżej poziomu zastępowalności pokoleń, służyć będzie stabilności wielkości populacji w 2025 roku oraz wzrostowi i pobudzeniu klasy średniej.

Gwałtowna urbanizacja, szczególnie w Chinach i Indiach, będzie miała duże społeczno-kulturowe implikacje, co negatywnie wpłynie na strukturę rodziny i może zachwiać stabilnością polityczną. Wzrośnie także poziom religijności, szczególnie w nowo zurbanizowanych społeczeństwach oraz pośród państw destabilizowanych przez globalizację (Bliski Wschód).

Jak przewidują amerykańscy analitycy, proces starzenia się społeczeństw Europy powiązany będzie ze spadającym poziomem patriotyzmu i zwiększeniem się kosmopolitycznej elity. Spowoduje to konieczność wzrostu nakładów na politykę społeczną i opiekę zdrowotną kosztem wydatków na obronność. Zmniejszy to zdolność państw Unii do działań poza Europą. Rosnący odsetek mniejszości muzułmańskiej oraz zmniejszenie zdolności jej asymilacji i integracji będą czynnikami zwiększającymi

8) M.in. populacja kobiet w najlepszym wieku rozrodczym (20-30 lat) osiągnie 55 proc. obecnego stanu.

9) Rozciąga się od Andyjskiego rejonu Ameryki Południowej, przez subsaharyjską Afrykę, Bliski Wschód i Kaukaz po północną część Azji Południowej.

groźbę wybuchu zamieszek podobnych do tych z przedmieść Paryża w 2005 roku. Przewidywana wielkość tej populacji (ok. 15 proc. wszystkich mieszkańców Europy Zachodniej) nie pozwoli jej na uzyskanie decydującego wpływu na kształtowanie polityki wewnętrznej i zagranicznej państw, ale będzie wystarczająca, aby domagać się uwzględnienia przynajmniej części jej postulatów w niektórych kwestiach. Tendencje demograficzne będą także poważnym wyzwaniem dla polityków izraelskich¹⁰. Innym przykładem podanym w raporcie jest Turcja, która pod względem ludności dorówna Niemcom, a tym samym w perspektywie członkostwa w Unii Europejskiej w interesującym nas okresie stanie się krajem o największej populacji spośród EU-29 (licząc Chorwację).

Rosnąca złożoność świata oraz potrzeba określenia własnej tożsamości może doprowadzić do **wzrostu nietolerancji**. Rasa, narodowość, obywatelstwo, klasa społeczna czy też wyznawana religia mogą być powodem do piętnowania. Rosnąca urbanizacja i migracje oraz rozwój narzędzi komunikacji zwiększą możliwość wybuchu niepokojów społecznych na tle uprzedzeń.

Wzrastająca **migracja** ludności, brak asymilacji i łatwe kontakty z ojczyzną spowodują, że znaczenia nabiorą quasi-państwowi aktorzy w postaci międzynarodowych **diaspor**. Rozsiani po całym świecie Chińczycy, Latynosi i Hindusi, a w Europie Muzułmanie, będą wywierać coraz większy wpływ na politykę zagraniczną państw, w których przebywają.

10) Prognozuje się, że ludność Izraela wzrośnie do około 9 milionów, a co czwarty obywatel będzie Arabem. Do 10 proc. wzrośnie także populacja ortodoksyjnych Żydów.

Stałym problemem dla państw będzie utrzymanie wewnętrznej spójności. Mierzą się z nim kraje, które wchłonęły więcej niż jedną dużą grupę lingwistyczną, tj. zarówno małe jak Belgia, Hiszpania, była Jugosławia, czy duże: Stany Zjednoczone, Chiny, Indie, Indonezja i Pakistan. Zauważyć jednak należy, że koherentność Stanów Zjednoczonych opiera się nie na kryterium etnicznym, a politycznym. Chiny łączy silna wielowiekowa więź kulturowa, a Indie stanowią demokrację, która swoimi wewnętrznymi konfliktami zarządza już od dziesięcioleci.

ROZWÓJ WIEDZY

Zdaniem autorów raportu, dyfuzja **technologii** oraz możliwość zdobywania wiedzy praktycznie niezależnie od długości i szerokości geograficznej, pozwoli kopiować rozwiązania odkryte w innych

częściach świata. Zmniejszy to przewagę technologiczną państw zachodu, również na korzyść niepaństwowych aktorów. Taki proces będzie miał miejsce także w odniesieniu do **zaawansowanej broni**. Według wywiadu USA, zagrożeniem będzie zwiększenie dostępności do przenośnej broni przeciwlotniczej, pocisków samosterujących służących do zwalczania floty, wojskowych procedur autoryzacji celu oraz działań cybernetycznych¹¹.

W opinii analityków amerykańskich, upowszechnienie biotechnologii zwiększy groźbę użycia broni biologicznej. Natomiast trudny do przewidzenia jest postęp w militarnym wykorzystaniu nanotechnologii.

Spadające koszty podróżowania oraz łatwiejszy dostęp do wyższej specjalistycznej edukacji spowodowały wzrost migracji za wiedzą. Prawdopodobnie nastąpi więc

11) Rozwój pocisków naprowadzanych przez GPS znacząco zmniejszy bezpieczeństwo budynków i baz, np. bagdadzkiej Zielonej Strefy. Natomiast dostępność prostej w obsłudze broni przeciwlotniczej np. typu Stinger, zwiększy zagrożenie dla statków powietrznych.

transfer naukowej i inżynierskiej wiedzy mogącej zostać wykorzystanej w produkcji broni.

ZMIERZCH ZACHODU

Pesymistycznie rolę państw zachodnich w kształtowaniu światowego porządku opisuje scenariusz „**Świat bez Zachodu**”.

Dopuszcza on możliwość, iż wewnętrzne uwarunkowania w **Stanach Zjednoczonych** zmuszają je do wycofania się z roli globalnego przywódcy. Zmagające się z kryzysem wywołanym problemami demograficznymi **państwa europejskie** nie będą w stanie przejąć ich roli. Polityka obronna nastawiona na działania defensywne doprowadzi do spadku możliwości ekspedycyjnych wojska oraz deprecjacji struktur logistycznych i potencjału transportu dalekiego zasięgu.

Według tego scenariusza, konieczność poradzenia sobie z niestabilnością regionu (Afganistan, Pakistan) zmusi kraje Azji Centralnej do zacieśnienia współpracy w ramach np. **Szanghajskiej Organizacji Współpracy**. Rozwój gospodarczy, wraz ze wzrostem demograficznym, uczynią **Azję** centrum świata.

Niezależnie od możliwych przyczyn, ewentualna decyzja Waszyngtonu o rewizji swojej geopolitycznej pozycji, polegająca np. na zmniejszeniu fizycznej obecności na Bliskim Wschodzie¹² spowoduje odpowiedź ze strony innych państw. Postrzeganie takiego ruchu jako ucieczki spowoduje innych graczy do współzawodnictwa o przejęcie jak największej kontroli nad powstałą próżnią bezpieczeństwa, powodując możliwość eskalacji konfliktów. Autorzy raportu wskazują, że już obecnie

12) Taki scenariusz może spowodować konieczność przerzucenia sił z Bliskiego Wschodu w inny teatr działań, poprawa stosunków z Iranem, konieczność odcięcia się od unilateralnej akcji militarnej Izraela, wybuch na dużą skalę konfliktu pomiędzy szyitami a sunnitami, czy wzrost zagrożenia dla obecności amerykańskiej w regionie.

możemy obserwować tendencje izolacjonistyczne wśród europejskich państw prowadzących niegdyś kolonialną politykę, co prowadzi do spadku aktywności i zaangażowania w militarne rozwiązywanie światowych konfliktów.

ŚWIAT WIELOBIEGUNOWY I MULTILATERALNY

Zdaniem wywiadu USA, w 2025 roku rozwiązywanie globalnych problemów będzie polegało na doraźnym działaniu, często podejmowanym *ad hoc* przez tymczasowe koalicje państw, międzynarodowych instytucji, ruchów społecznych, organizacji pozarządowych, fundacji dobroczynnych i firm. Różnorodność interesów i specyfika aktorów spowoduje dążenie do reformy ONZ, w tym rozszerzenia ilości stałych członków w Radzie Bezpieczeństwa. Ta wielobiegunowość wykluczy – zdaniem analityków – dominację jednego mocarstwa.

Według raportu, w 2025 roku państwa narodowe nie będą jedynymi, a często nawet najważniejszymi, aktorami na scenie międzynarodowej. Wzrośnie znaczenie takich podmiotów jak: biznes, plemiona, organizacje religijne, a nawet kryminalne sieci. **Mnogość aktorów** może wzmocnić system międzynarodowy, wypełniając wiele jego luk, ale także może przyczynić się do fragmentaryzacji istniejącego systemu i utrudnienia międzynarodowej współpracy.

Narodowe interesy wschodzących potęg są na tyle różne, że możliwość utworzenia przez nie alternatywnego bloku zmierzającego do zmiany „zachodniego porządku” jest nikła. Nie zechcą one także same zmierzyć się z globalnymi wyzwaniami. Niewykluczone jest jednak przyznanie tym krajom większej współodpowiedzialności za losy świata.

Najbliższe kilkanaście lat, zdaniem ekspertów, charakteryzować

będzie **silniejszy regionalizm**. Szczególnie dotyczy to Azji. Przejawem panazjatyckich tendencji jest Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Azjatycki odpowiednik Unii Europejskiej, zwłaszcza po kryzysie finansowym w 1997 roku, przyspieszył integrację gospodarczą, polityczną, finansową i kulturalną. Pamiętać jednak należy o nierozwiązanym problemie zjednoczenia Korei oraz Tajwanie. Według analityków, po raz pierwszy w historii Chin i Japonia będą jednocześnie głównymi aktorami regionalnymi i globalnymi. Tradycyjny brak zaufania między tymi państwami, historyczne zaszłości oraz bieżące konflikty interesów, będą dużym sprawdzianem dla pokojowej rywalizacji. Postępowanie Chin, w przypadku trudności gospodarczych, może nie być tak pragmatyczne i pokojowe, jak przez ostatnie dwadzieścia lat. Intensywny wzrost potęgi Indii i ekspansjonistyczna polityka Rosji będzie również dużym wyzwaniem dla pokoju w Azji.

PRZYSZŁOŚĆ DEMOKRACJI

Długoterminowa prognoza dla rozwoju **demokracji** jest raczej optymistyczna, chociaż jej siła przyciągania zmniejszy się. Zdaniem wywiadu USA, rozwój ekonomiczny i zwiększenie liczebności klasy średniej służyć będą większym dążeniom do demokratyzacji i pluralizmu w krajach takich jak Chiny i Indie. Słabość demokratycznych instytucji nadwerżona przez korupcję i problemy gospodarcze, osłabiają demokrację w Afryce i Ameryce Południowej.

Ze względu na swój pragmatyzm i uwarunkowania kulturowe dużą siłą przyciągającą dla wielu państw będzie „**kapitalizm państwowy**”. System gospodarczy sprawdzony w Chinach może stać się wzorem dla innych krajów regionu, takich jak Korea Południowa, Singapur, Tajwan, a w specyficznej formie rozwijał się będzie także w Rosji. Potwierdzają to badania przeprowadzone w krajach Azji Wschodniej, z których wynika,

że dobre, podnoszące jakość życia zarządzanie gospodarką, jest dla ich społeczeństw ważniejsze, niż demokracja.

Warto podkreślić również fakt, że historycznie niebagatelny wpływ na kształtowanie przyszłości mieli konkretni przywódcy oraz ich pozytywne i negatywne idee. Ewentualne pojawienie się charyzmatycznego lidera, może mieć duży wpływ na pozytywne lub negatywne zmiany na świecie.

OGRANICZONOŚĆ ZASOBÓW – GŁÓWNE ŹRÓDŁO KONFLIKTU

Zdaniem analityków amerykańskich, w ciągu najbliższych kilkunastu lat wzrastać będzie **rywalizacja o kontrolę i dostęp do zasobów**. Zmiany klimatyczne i środowiskowe, wzrastający popyt na zasoby naturalne, zwłaszcza żywność, wodę i paliwa kopalne, rosnąca globalizacja gospodarki, urbanizacja i wyzwania zdrowotne będą miały trudne do przecenienia

znaczenie. Główne źródła kluczowych surowców naturalnych będą mieścić się w niestabilnych państwach i regionach. Rosnące zapotrzebowanie na nie doprowadzi do wzrostu współzawodnictwa, włączając w to działania na rzecz zabezpieczenia i ochrony krytycznych źródeł poprzez działania militarne lub polityczne. Niedobór zasobów może także wywołać kryzysy humanitarne i między państwowe konflikty. Rosnący popyt na gaz i ropę zwiększy wpływy i znaczenie Rosji dla państw europejskich. Moskwa wciąż będzie dążyła do wykorzystania tej przewagi, do umocnienia, a w niektórych przypadkach przywrócenia, swojej strefy wpływów.

Problem ten może – zdaniem wywiadu USA – doprowadzić do konfliktu pomiędzy wschodzącymi potęgami: Brazylią, Rosją, Indiami i Chinami. Warto zauważyć, że bogate w węgiel Chiny i Indie, mają ograniczone rezerwy ropy i gazu, i muszą polegać na zagra-

nicznych źródłach¹³. Intensyfikacji współzawodnictwa energetycznego sprzyjać będą rosnące uczucia nacjonalistyczne. Powstała w XXI wieku równowaga sił przypominać będzie – według autorów – sytuację z roku 1914. W tych warunkach pojedyncze wydarzenie może odegrać znaczącą rolę w zwiększeniu napięcia między państwami. Nawarstwienie drobnych incydentów może doprowadzić do eskalacji napięcia i zbrojnej konfrontacji np. flot eskortujących tankowce i statki handlowe w rejonie Bliskiego Wschodu. Niepokój Chin będą budzić przewidywane dążenia Indii czy też Rosji, zmierzające do przecięcia korytarzy morskich zaopatrzenia w surowce. Współzawodnictwo Chin z Indiami o strefy wpływów w Azji Południowo-Wschodniej, kontrolę morskich szlaków handlowych z arabskimi producentami ropy naftowej i gazu, zmagania z Rosją o uprzywilejowane relacje z państwami

Azji Środkowej oraz o bogactwa Syberii mogą być potencjalnymi obszarami konfliktu.

Innym zagrożeniem związanym z walką o surowce, może stać się – w opinii analityków – zaangażowanie się w ich wydobywanie **międzynarodowych sieci przestępczych**. Biorąc pod uwagę, że bogactwa kopalne i mineralne znajdują się często w krajach o słabych rządach, przewidywać należy nawet możliwość ich wpływania na politykę niektórych państw oraz rynki.

Jednocześnie prognozuje się, że do 2025 roku **globalne ocieplenie** spowoduje wzrost temperatury o ok. 2°C. Najbardziej negatywne skutki zmian klimatycznych odczują mieszkańcy Afryki Subsaharyjskiej. Niedobór wody i żywności będzie przyczyną migracji na dużą skalę oraz źródłem potencjalnych konfliktów. Na globalnym ociepleniu zyskać może Rosja oraz Kanada.

13) Szacuje się, że w 2025 roku 2/3 bliskowschodniej ropy naftowej trafić będzie do Azji.

GROŹBA GLOBALNEJ PANDEMII

Analitycy amerykańscy wskazują, że pojawienie się nieznanej, wysoce zakaźnej choroby, w stosunku do której nie wynaleziono jeszcze odpowiedniego przeciwdziałania, może zapoczątkować globalną pandemię. Może to spowodować w wielu państwach wewnętrzne konflikty, które z uwagi na dążenie ludności do uniknięcia infekcji mogą wpłynąć na relacje międzypaństwowe. Najbardziej prawdopodobnym miejscem pojawienia się groźnego wirusa jest gęsto zaludniony obszar, na którym występują bliskie kontakty ludzi ze zwierzętami, a więc rejon Chin i Azji Południowej. Szybkie rozprzestrzenianie się choroby, brak skutecznej szczepionki oraz społeczne i gospodarcze skutki pandemii, w najczarniejszym scenariuszu, może spowodować śmierć setek milionów ludzi.

ZDARZENIA LOSOWE

Według raportu nie można także wykluczyć możliwości **zdarzenia**, które przekonstruuje cały system geopolityczny. Założenie, że państwa mające obecnie silną pozycję pozostaną takie w przyszłości, jak uczy nas historia, jest błędne. Upadek Związku Radzieckiego i demontaż Układu Warszawskiego są najlepszym przykładem podmiotu, którego potęga upadła w ciągu 40 lat. Możemy również spodziewać się procesu odwrotnego, a przykładem podanym przez wywiad USA jest wzrost znaczenia radykalnego islamu. W opinii analityków amerykańskich, musimy przygotować się na zmiany, które obecnie wydają się nieprawdopodobne. Możemy do nich zaliczyć prawdopodobną – ze względu na procesy demograficzne – marginalizację Europy i Japonii. Zwracają oni również uwagę, iż brak w ciągu ostatnich 60 lat zbrojnej konfrontacji mię-

dzy głównymi światowymi potęgami, może mylnie wpłynąć na odczucie, że siła nie zostanie użyta nigdy w przyszłości.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ WOJENNYCH W 2025 ROKU

Troska o globalne ocieplenie, emisje dwutlenku węgla i malejącą ilość paliw pochodzenia mineralnego, zwiększy atrakcyjność energii atomowej. Zwiększenie obrotu paliwem atomowym i technologią atomową spotęguje prawdopodobieństwo zwiększenia liczby państw dysponujących bronią atomową.

Jej **prolifracja** prowadzić może, zdaniem autorów raportu, do powstania nowych przymierzy, regionalnych strategii asekuracji oraz zbrojeń. Sukces programu irańskiego spowoduje z pewnością reakcję Izraela. Nie można wyklu-

czyć, że inne kraje regionu, takie jak Turcja, czy Arabia Saudyjska dążyłyby w tej sytuacji do uzyskania stanu równowagi rozwijając własne programy atomowe¹⁴.

Innym problemem wskazanym przez wywiad USA jest potencjalny rozpad państwa nuklearnego lub posiadającego duże zasoby energetyczne. Może to doprowadzić do militarnej interwencji. Dla przykładu, upadek Korei Północnej może zmusić Stany Zjednoczone, Koreę Południową i Chiny do użycia wojsk w celu zapewnienia bezpieczeństwa arsenału nuklearnego i zachowania porządku. Brak współpracy międzynarodowej w takim przypadku może prowadzić do rozszerzenia kryzysu. **Rozwój takiego scenariusza wpłynie pozytywnie na realizację projektu MD.** Amerykańscy analitycy podejrzewają, że do 2025 roku, niektóre państwa mogą wyprodukować technologię

14) Takie działania podjąłby zapewne także Egipt, oraz z uwagi na obecne problemy wewnętrzne mniej prawdopodobnie, Irak. Łącznie z Izraelem, Pakistanem i Indiami, w niestabilnym rejonie Bliskiego Wschodu mielibyśmy od 5 do 7 państw posiadających broń atomową.

zdolną zniszczyć bądź zakłócić systemy satelitarne.

Jak przewidują amerykańscy analitycy, więcej państw dążyć będzie do zdobycia raket dalekiego zasięgu. Rozwój technologiczny znacznie zwiększy precyzję takiej broni. Efektem tych działań będzie zwiększenie możliwości groźby zniszczenia infrastruktury krytycznej położonej z dala od tych państw¹⁵. Zwiększy się groźba ataku na centra finansowe, bazy produkcji i dystrybucji energii czy infrastrukturę transportową. Zaburzenie funkcjonowania gospodarki poprzez atak na wymienione będzie dokonywany za pomocą cyberataków.

Nastąpi rozwój strategii i możliwości **ograniczenia dostępu do prawdopodobnych teatrów działań**¹⁶. Utrudni to prowadzenie operacji wojskowych oraz będzie grozić przypadkową eskalacją konfliktu. W przypadku

obszarów położonych w pobliżu kluczowych szlaków transportowych, jak np. Cieśnina Ormuz, może zablokować transport kluczowych dla państw surowców.

Amerykańscy analitycy zapowiadają także **rewolucję w niestandardowych działaniach wojennych**. Ostatnie konflikty znacząco wpłynęły na rozwój taktyki wojny nieregularnej przeciwko znacznym siłom konwencjonalnym. Rozwój zaawansowanej broni lekkiej i technologii komunikacyjnych spowoduje wzrost zagrożenia ze strony rebeliantów.

Raport *Global Trends 2025: A Transformed World* pozwala także zidentyfikować **podstawowe tendencje militarne**. Należą do nich: rosnący potencjał i długowieczność niepaństwowych aktorów, rosnące możliwości raket i samolotów bezzałogowych, wykorzystanie platform kosmicznych,

15) Z tego typu zagrożeniem na dużo mniejszą skalę mieliśmy do czynienia podczas pierwszej wojny w Zatoce, kiedy to Irak użył raket Scud przeciw Arabii Saudyjskiej i Izraelowi.

16) M.in. poprzez rozwój precyzyjnych pocisków średniego i dużego zasięgu, łodzi podwodnych, broni przeciwokrętowej, min morskich czy podwodnych zrobotyzowanych pojazdów.

wzrost dostępności i możliwości ISR (wywiad, obserwacja, rozpoznanie), 3xC (dowodzenie, kontrola, komunikacja) stopniowa proliferacja (ukryta lub jawna) broni atomowej (3-7 nowych państw) czy malejąca częstotliwość konwencjonalnych wojen między państwowych.

Zdaniem amerykańskiego wywiadu, **działania wojenne w 2025 roku charakteryzować będzie:**

- **newralgiczne znaczenie informacji** – zaawansowane technologie informatyczne polepszą precyzyjność broni, wzmocnią celność i nawigację, podniosą dowództwo i kontrolę oraz zwiększą użycie sztucznej inteligencji i robotów. Rosnące znaczenie technologii informatycznych wzmocni znaczenie informacji i uczyni ją podstawowym celem przyszłych konfliktów. Do 2025 roku niektóre państwa prawdopodobnie rozwiną broń zaprojektowaną

do niszczenia i unieszkodliwiania informacji, czujników, sieci komunikacyjnych i systemów włączając anty-satelity, częstotliwości radiowe i broń laserową.

- **ewolucja potencjału niesymetrycznych działań wojennych** – rozprzestrzenianie się nowoczesnej lekkiej broni precyzyjnej oraz technologii informatycznych i komunikacyjnych w dużym stopniu zwiększą możliwości niesymetrycznych aktorów do organizowania, koordynowania i przeprowadzania rozproszonych operacji.
- **znaczenie pozamilitarnych aspektów działań wojennych** – w ciągu najbliższych dwudziestu lat dominujące znaczenie będą odgrywać cybernetyczne, ekonomiczne, surowcowe, psychologiczne i informacyjne aspekty konfliktu. Aktorzy podejmować będą działania medialne w celu zdominowania 24-godzinnego przekazu i manipulacji opinią publiczną, aby uzyskać jej poparcie.

- **ekspansja i eskalacja konfliktów poza tradycyjne pola walki** – powstrzymanie ekspansji i eskalacji konfliktów w przyszłości będzie trudniejsze. Zaawansowane możliwości broni, tak jak precyzyjna broń dalekiego zasięgu, proliferacja BMR, rozwój nowych form działań wojennych (cybernetyczne, kosmiczne) będą prowadzić do eskalacji i ekspansji konfliktów przez państwowych i niepaństwowych aktorów poza tradycyjne pola walki.

PODSUMOWANIE

Amerykański wywiad, zakładając gospodarczą dominację państw Azji, wytycza zarazem główny obszar polityki Waszyngtonu. Należy przewidywać, że **koncentracja amerykańskiej administracji na państwach BRIC¹⁷ wpłynie na mniejsze zainteresowanie**

problemami europejskimi. Można oczekiwać, że polityka Waszyngtonu zmierzać będzie do wzmocnienia podmiotowości Unii Europejskiej jako przewidywalnego partnera (Traktat Lizboński, wspólna polityka zagraniczna i obronna). Silne bilateralne więzi USA podtrzymać będą z głównymi graczami na europejskiej scenie – Niemcami, Francją i Wielką Brytanią.

Stany Zjednoczone z lidera będą stawały się prawdopodobnie „pierwszym spośród równych”. Malejąca przewaga militarna ograniczy elastyczność podejmowania decyzji geopolitycznych. Rosnące militarne i gospodarcze koszty odgrywania przywódczej roli na świecie, **zmniejszą gotowość Waszyngtonu do działań globalnych.** Osiąganiu ambitnych celów w polityce zagranicznej nie sprzyjać będzie osłabienie pozycji dolara. Stany Zjedno-

17) Stany Zjednoczone od wielu lat budują sieć sojuszników w rejonie Azji Południowo-Wschodniej, którzy „okrążają” Chiny. W ostatnim czasie do Australii, Japonii, Nowej Zelandii, Korei Południowej, Filipin i Tajwanu dołączył Pakistan, Indie i Afganistan.

czone odgrywać będą pożądaną rolę regionalnego stabilizatora i czynnika równoważącego siłę Chin oraz przypuszczalnie nuklearnego Iranu. **Utrzymają także przewagę militarną i technologiczną.** Bez przywództwa USA niemożliwa będzie walka z proliferacją BMR, terroryzmem czy też globalnym ociepleniem.

Można zakładać, iż znaczenie Europy i Japonii będzie stopniowo malało. Problemy demograficzne i gospodarcze oraz dążenie do utrzymania zachodnio-europejskiego modelu socjalnego doprowadzi do obniżenia nakładów na obronność. Tendencja do wzmacniania bloków regionalnych wpłynie zapewne na wzrost integralności UE. Najbardziej pesymistyczny scenariusz przewiduje ukształtowanie się świata „bez zachodu”. Do grona głównych światowych aktorów prawdopodobnie dołączy **Turcja.**

Rosja dążyć będzie do przebudowy obecnego systemu światowego, w którym dominującą rolę odgrywają USA. Tendencję tą

może odwrócić dywersyfikacja gospodarki, rozwój niezależnej klasy średniej, zagraniczne inwestycje technologiczne i zaangażowanie w wydobycie zasobów energetycznych. Wcześniejsze niż się przypuszcza odejście od paliw mineralnych może osłabić rosyjską gospodarkę. Negatywny wpływ na rozwój Rosji będzie miała demografia. **Przewidywana kontynuacja asertywnej polityki Moskwy, wobec państw byłego bloku socjalistycznego, będzie dużym wyzwaniem dla Polski i krajów regionu.** Powyższe tendencje zauważone przez amerykańskich analityków wskazywać mogą na konieczność odejścia od prób porozumienia z Rosją, na rzecz **powrotu do polityki powstrzymywania i rywalizacji.**

Efektom wielobiegunowości świata będzie **wzrost liczby liczących się podmiotów międzynarodowych**, w tym także niepaństwowych. Zwiększy to możliwość napięć, a nawet konfrontacji. Przypuszczalnie, szcze-

gólnie głęboka będzie integracja państw azjatyckich (ASEAN), co będzie implikowało konieczność **zacieśniania współpracy w Ameryce Północnej (NAFTA) i Europie (EU)**. Regionalizacja skutkować będzie przyspieszeniem rozwoju technologicznego, innowacji, większym wzrostem gospodarczym i rozwojem technologii i współpracy wojskowej. Wzrośnie znaczenie organizacji pozapaństwowych (biznes, NGO, plemiona, organizacje religijne, a także sieci kryminalne). **Wzmacnianie regionalnych struktur na wszystkich kontynentach zapewne wzmocni dążenia do głębszej integracji gospodarczej i politycznej w ramach Unii Europejskiej.**

Dalszy rozwój gospodarczy, połączony ze wzrostem ludności o 1,2 mld, zmniejszy dostępność zasobów energii, żywności i wody. Zdaniem autorów raportu, w kwestii wykorzystania i pozyskiwania

zasobów naturalnych upowszechni się polityczny **merkantylizm** oraz nacjonalizm. Jak przewidują amerykańscy analitycy, do 2025 roku nie zostanie wprowadzona, na masową skalę, technologia pozyskiwania alternatywnych źródeł energii. Presja na zaspokajanie popytu na ropę naftową i gaz doprowadzić może do **potencjalnego konfliktu o wydobycie surowców z kontestowanych obszarów morskich** (Chiny, Japonia, Indie, a także Rosja i Kanada). Wraz ze wzrostem znaczenia wodnych szlaków transportowych postępować będzie rozbudowa flot wojennych i innych narzędzi kontroli bezpieczeństwa na morzach i oceanach przez państwa azjatyckie (Chiny, Indie, Japonia) oraz Rosję, USA i Kanadę. Doprowadzić to może do **morskiego wyścigu zbrojeń**¹⁸.

Nastąpi **rozwój asymetrycznych narzędzi walki** wykorzystujących nowe technologie

18) Świadczą o tym podjęte w ostatnim czasie decyzji o rozbudowie flot chińskiej i kanadyjskiej. W nowym budżecie Departamentu Obrony przeznaczają się znaczne środki na rozwój floty.

ataki sieciowe, czy wojna informacyjna. Ataki cybernetyczne mogą poważnie wpłynąć na działanie systemów gospodarki, energetyki i transportu. Konieczne stanie się rozbudowywanie służb i środków ochrony infrastruktury krytycznej państw rozwiniętych.

Trudno przypuszczać, aby do 2025 roku udało się rozwiązać problem terroryzmu, ale w przypadku dalszego rozwoju gospodarczego na Bliskim Wschodzie i spadku bezrobocia wśród młodych osób, powinien on osłabnąć. Dużym zagrożeniem pozostanie dyfuzja technologii, które w ręku nawet nielicznej grupy terrorystów mogą być bardzo groźne. Prawdopodobieństwo ataku terrorystycznego mogącego spowodować wiele ofiar, z użyciem broni chemicznej i biologicznej oraz nuklearnej wzrośnie. W świetle tych **przewidywań, należy oczekiwać kontynuacji pro-**

gramu budowy amerykańskiej tarczy antyrakietowej.

Mimo rozwoju alternatywnych źródeł energii, państwa rozwinięte i rozwijające się (będące już dzisiaj importerami energii netto), wciąż uzależnione będą od tradycyjnych źródeł energii. Podtrzyma to **znaczenie producentów ropy naftowej z Bliskiego Wschodu i Rosji**, a także umożliwi kontynuowanie asertywnej polityki poprzez m.in. rozwój i unowocześnianie potencjału militarnego. Rozwój gospodarczy oraz wzrost znaczenia klasy średniej m.in. w Rosji, Chinach i Indiach (ewentualnie w Iranie), mogą spowodować, że staną się one bardziej przewidywalnymi partnerami. Należy jednak dodać, że chiński model rozwoju politycznego i gospodarczego może stać się dla wielu państw realną alternatywą wobec zachodniego.